

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 12270333
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

16 Nisan 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste ve Ekleri (1 Takım)

**MUĞLA MİLLETVEKİLİ
SAYIN GİZEM ÖZCAN'IN
TBMM 7/24016 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

7/24016
GK 108

SORULAR

Muğla ili Ula ilçesi Armutçuk Mahallesi'nde TRN Madencilik tarafından "Dekoratif Taş, Mermer Üretim Sahası Ve Mermer Geri Kazanım Tesisi Projesi" yapılması planlanmaktadır. Şirket tarafından Bakanlığınıza 30.12.2024 tarihinde Proje Tanıtım Dosyası sunulmuştur. 28.01.2025 tarihinde Muğla Valiliği'nce 'Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir' kararı verilmiştir.

Proje Kapsamında, 96,76 hektar büyüklüğünde (MAPEG tarafından 19.04.2023- 19.04.2033 arasını kapsayan) İşletme Ruhsatı Alanı içerisinde 37,18 hektar alan İşletme İzin alanı olarak belirlenmiş olup, üretim işletme izin alanı içerisinde gerçekleştirilecektir. İşletme izin alanını kapsayacak şekilde ruhsat alanı içerisinde 24,80 hektar ÇED İnceleme Alanı belirlenmiştir.

26/05/2017 günlü, 30077 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 13. maddesi ile EK-1 listesinin "Madencilik Projeleri" başlıklı 27. maddesinin (a) bendi; "Ruhsat alanı büyüklüğüne bakılmaksızın 25 hektar ve üzeri çalışma alanında (Kazı ve döküm alanı toplamı olarak) açık işletmeler" şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye yönelik, Danıştay Ondördüncü Dairesince "...Dairemizce, ÇED süreçleri ve verilen ÇED kararlarına ilişkin açılan davalarda yapılan yargılamalar aşamasında görülmüştür ki maden ocağı işletmesi kurmak isteyen girişimcilerce Yönetmelikte belirlenen 25 hektar sınırı aşılmadan hazırlanan proje tanıtım dosyaları ile ÇED Gerekli Değildir kararları valiliklerden alınarak faaliyete başlanılmakta, ancak süreç içerisinde bazen denetimlerdeki eksiklik ya da yetersizlik nedeniyle çalışma sahası 25 hektarın çok üzerine çıkmakta, bazen de ilave maden ocağı çalışma sahası için yapılan başvurulara da ÇED Gerekli Değildir kararları verilerek toplamda 25 hektarın üzerindeki çalışma sahalarına kısım kısım verilen ÇED Gerekli Değildir kararları ile ocak sahaları genişletilmekte olup..." gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.

14/06/2018 günlü, 30451 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 1. maddesinde yer alan; 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin Ek-1 listesinin 27'nci maddesinin (a) bendi şu şekilde değiştirilmiştir, "a) 25 hektar ve üzeri çalışma alanında (Kazı ve döküm alanı dâhil) planlanan açık işletmeler veya bu işletmelere ait "ÇED Gerekli Değildir" kararı bulunan projelere ilave olarak planlanan alan artışları,". Bu düzenleme hakkında da Danıştay Ondördüncü Dairesi tarafından "...düzenlemenin, maden ocağı çalışma alanına göre yapılan başvurulara da ÇED Gerekli Değildir kararları verilerek toplamda 25 hektarın üzerindeki çalışma alanlarına kısım kısım verilen ÇED Gerekli Değildir kararları verilmesine olanak sağlandığı..." gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir.

Sayıştay'ın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 2019, 2020 ve 2020 isimli raporlarında da aynı soruna değinilmiş, özellikle madencilik, balıkçılık ya da güneş enerjisi alanlarında faaliyet gösteren işletmeler tarafından bu düzenlemenin kötüye kullanıldığı belirtilmiştir.

Bu kararlar, ÇED başvurusunda gösterilen çalışma alanlarının değil ruhsat büyüklüğünün esas alınması gerektiğine dair bir içtihat oluşturmıştır. Ancak, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24.9.2019 tarihinde verdiği karar ile içtihatların tersi yönünde karar vermiştir. 193 Yönetmelikteki projelerin kapasite artışına ilişkin düzenlemelerini işaret eden Danıştay İdari Dava Daireleri

Kurulu (İDDK), kapasite artışıyla 25 hektarın üzerine geçilmesi durumunda ÇED raporu zorunluluğunun oluşacağı gerekçesine dayanmıştır. Danıştay İDDK, 24.9.2019 tarihli kararı sonrasında yönetmelik maddesi ile ilgili açılan davalarda da aynı yönde kararlar gelmiştir.

19.04.2019 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklikle ve aynı yönde 29.07.2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklikle "Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi"nde madencilik projeleri için şu düzenleme yapılmıştır: "25- Madencilik projeleri; a) 25 hektar ve üzeri arazi yüzeyinde (Kazı ve döküm alanı dâhil) planlanan açık işletmeler, b) Fiziksel yöntemler hariç, cevher zenginleştirme tesisleri ve/veya bu zenginleştirme tesislerine ilişkin atık tesisleri,". Bu düzenlemeye dair de Danıştay Altıncı Dairesi'nin 16/2/2023 tarihli ve E.:2022/7391 sayılı kararı ile bu maddenin eksik düzenleme nedeniyle yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir.

Bu hukuki süreç de göstermektedir ki, şirketin 24,80 hektar ÇED İnceleme Alanı belirlemesi Danıştay'ın yukarıda anılan kararlarında da vurgulandığı gibi, maden şirketleri tarafından çokça uygulanan bir mevzuatın arka kapısından dolanma yöntemidir. Birçok örnek göstermektedir ki, sonraki aşamalarda şirket adım adım çalışma sahasını genişletmektedir.

Proje dosyasına göre şirket, 219.525 m2 alanda, ilk etapta en az 7.317 adet kızılçam ağacı kesecektir. Şirket dosyasında, üretime başlamadan önce Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nden gerekli izinleri alacağını belirtmektedir. Bu bilgiler de Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nün kesilecek ağaçlara henüz onay vermeden, ÇED Gerekli Değildir kararı verildiğini göstermektedir. Kesilecek ağaçların yanında, ruhsat alanının 967.000 m2 olduğu düşünüldüğünde, maden şirketi tarafından 1.000.000 m2'ye yakın orman alanının yok edileceği açıktır. Ayrıca, proje alanına 3 km uzaklıkta tapuda zeytinlik olarak kayıtlı 17 parsel ve tapuda zeytinlik olarak kayıtlı olmayan ancak içinde zeytin olan en az 90 kadar parsel vardır. Bu açıdan, bu bölgenin proje alanı olması 3573 sayılı "Zeytinciliğin Islahı Ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun"a aykırıdır.

Proje hayata geçtiği takdirde, yıllık 324.000 ton pasanın (açık ocak madenciliğinde cevherden alınan veya üretim sırasında ortaya çıkan değersiz artık malzeme) depolanması hedeflenen alan, Darıharmanı Deresi'nin hemen üstünde yer almaktadır. Bu alan meşcere haritalarına üç tarafı kapalı ormandır. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nın hemen yanında yer alan bu alan, kayabeğendi, çığıştak gibi endemik bitkilerin tescillendiği, korunan hayvanların bulunduğu, köylülerimizin mantar, kekik topladığı, hayvanlarını otlatarak hem geçimini sağladığı bir alandır. Ayrıca bu alan basranın bulunduğu bal ormanlarımızdır. Ayrıca bölge, yer altı ve yerüstü sularıyla Akyaka Kadın Azmağını ve Gökova'yı besleyen bölgedir.

Proje hayata geçtiği takdirde, ormanlarda yaşayan canlıları, fauna ve florayı yok edecek; erozyona, sel ve taşkınlara sebep olacak bir tahrifat yaratacak; köylülerimizin yaşam ve geçim alanlarını altüst edecek, bal ormanlarımıza geriye dönüşü imkânsız zararlar verecek; iklim sistemini olduğu gibi turizm, sağlık, spor sektörlerini olumsuz etkileyecektir. Ayrıca bölgeye verdiği bu zararlarla uluslararası sözleşmelere de aykırıdır.

Nitekim, Ula Belediye Başkanlığı, bölge muhtarları ve köylülerimiz, Ula Arıcılar Birliği, Armutçuk, Yaraş ve Gölcük Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, TMMOB, Muğla Çevre Platformu, Türkiye Ormancılar Derneği, Akdeniz Yeşilleri Derneği projeye karşı açıklamalar yapmış, her türlü hukuki süreci yürüteceklerini belirtmişlerdir.

Bu bağlamda;

- 1- Şirketin 24,80 hektar ÇED İnceleme Alanı belirlemesi tesadüf müdür yoksa maden şirketleri tarafından çokça uygulanan bir mevzuatın arka kapısından dolanma yöntemi midir?
- 2- Şirketin ağaç keserek madencilik yapacak olması, 1.000.000 m2'ye yakın orman alanının

yok edilecek olması Bakanlığınızın politikalarıyla uyumlu mudur?

- 3- Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nün kesilecek ağaçlara henüz onay vermeden, ÇED Gerekli Değildir kararı verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 4- Yıllık 324.000 ton pasanın depolanacağı alan Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nın hemen yanında yer almaktadır. Bu durumun mevzuata uygun olduğunu düşünüyor musunuz?
- 5- Bölgede yer alan kayabeğendi, çığıştak gibi endemik bitkilerin korunması için şirket tarafından ne gibi tedbirler alınacaktır? Bu tedbirler Proje Tanıtım Dosyası'nda yer almamasına rağmen "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 6- Basralı bal ormanları Muğla için doğal bir zenginlik hayati bir geçim kaynağıdır. Bu bal ormanlarının korunması için şirket tarafından ne gibi tedbirler alınacaktır? Bu tedbirler Proje Tanıtım Dosyası'nda yer almamasına rağmen "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 7- Proje alanına yakın mesafede zeytinlikler olduğundan hareketle, bu projenin 3573 sayılı "Zeytinciliğin Islahı Ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun"a aykırı olduğunu düşünüyor musunuz?
- 8- Proje alanı, yer altı ve yerüstü suları ile Akyaka Kadın Azmağı'nı ve Gökova'yı besleyen bölgedir. Akyaka Kadın Azmağı'nın yok olmaması ve Gökova'nın zarar görmemesi için ne gibi tedbirler alınacaktır? Bu tedbirler Proje Tanıtım Dosyası'nda yer almamasına rağmen "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAPLAR

- 1- 29.07.2022 tarih ve 31907 sayılı Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği, EK-1 Listesi "25- Madencilik projeleri; a) 25 hektar ve üzeri arazi yüzeyinde (Kazı ve döküm alanı dâhil) planlanan açık işletmeler, EK-2 Listesi "45- Madencilik projeleri; a) Madenlerin çıkarılması (Ek-1 listesinde yer almayanlar) hükümleri yer almaktadır. "Dekoratif Taş, Mermer Üretim Sahası Ve Mermer Geri Kazanım Tesisi Projesi"nin 24.80 hektar olması sebebiyle, Proje Tanıtım Dosyası hazırlanarak Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne sunulmuş olup, Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü teknik personeli tarafından değerlendirme yapılmıştır.
- 2- Söz konusu proje kapsamında Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü teknik personelleri tarafından 9647558 sayılı yazı ile Muğla Valiliği Orman Bölge Müdürlüğü'ne kurum görüşü sorulmuş olup, Muğla Valiliği Orman Bölge Müdürlüğü'nün 13099254 sayılı yazısında projenin gerçekleşmesinde İdarelerince sakınca bulunmadığı belirtilmiş olup, ilgili yazı Proje Tanıtım Dosyası içerisinde yer almaktadır.
- 3- Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED); gerçekleştirilmesi planlanan projelerin, çevreye olabilecek olumlu yada olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi yada çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknolojik alternatiflerin belirlenerek değerlendirilmesi ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları içermektedir. Bu karar, projeye ilişkin verilmiş bir izin, ruhsat değildir.

Bu kapsamda söz konusu proje 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanun'a istinaden çıkarılan Yönetmelikler doğrultusunda Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne oluşturulan komisyon tarafından ve ilgili kurum görüşleri doğrultusunda

incelemeler yapılarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca, Muğla Valiliği Orman Bölge Müdürlüğü'nün görüşü Proje Tanıtım Dosyası içerisinde yer almaktadır.

- 4,5,6- Söz konusu proje alanı "2873 sayılı Milli Parklar Kanunu"nun 2'nci maddesinde tanımlanan ve anılan Kanun'un 3'üncü maddesi uyarınca belirlenen "Milli Parklar", "Tabiat Parkları", "Tabiat Anıtı" ve "Tabiat Koruma Alanı" içerisinde kalmamaktadır. Proje kapsamında Ekosistem Değerlendirme Raporu hazırlanmış ve Proje Tanıtım Dosyası içerisinde rapor yer almaktadır. Ayrıca Muğla Valiliği Tarım ve Orman İl Müdürlüğü tarafından, Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne gönderilen 13877227 ve 14672359 sayılı yazıları ile İdarelerince sakınca bulunmadığı belirtilmiş olup, ilgili yazı Proje Tanıtım Dosyası içerisinde yer almaktadır.
- 7- Muğla Valiliği Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nün Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne gönderilen 13877227 sayılı yazısı ile faaliyet alanının "5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında olan yerlerden olmadığı anlaşıldığı" ve "Faaliyet alanında mermer çıkarma işleminin sulu yöntemle yapılması, patlatma işleminin yapılmaması nedeniyle 3573 sayılı Zeytincilik Kanunu kapsamında olmadığı anlaşıldığı" belirtilmiş ve ilgili yazı Proje Tanıtım Dosyası içerisinde yer almaktadır. Proje değerlendirme aşamasında kurum görüşleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.
- 8- Söz konusu proje kapsamında Muğla Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün 9647558 ve 10139003 sayılı yazısı ile Tarım ve Orman Bakanlığı Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü 21. Bölge Müdürlüğü'ne kurum görüşü sorulmuş olup, DSİ 21. Bölge Müdürlüğü'nün 4964958 sayılı yazısı ile İdarelerince sakınca bulunmadığı belirtilmiş olup, ilgili yazı Proje Tanıtım Dosyası içerisinde yer almaktadır.